

Till Gunnar, this is yours

Wahlström & Widstrand
www.wwd.se

www.bobhansson.nu
www.myspace.com/bobhansson

© Bob Hansson 2007
Tryck: WS Bookwell, Finland 2007
ISBN: 978-91-46-21725-1

*enda
gryning behöver
för födas*

är natten

Jag har hatat mig själv hela livet men inte märkt något. Förrän nu.

Och nu har jag en annan människas hjärta i mig. Jag försöker tänka om jag är annorlunda. Men det är jag inte. Inte vad jag vet. En annan patient berättade att man kan förändras. Att man kan bli sugen på donatorns favoriträtt.

Jag är inte hungrig alls. Bara trött. Matt. Och gardinerna är fördragna framför salens enda fönster så förmodligen är det meningen att jag ska sova.

Jag vill inte göra det svårt för någon.

Inte än.

Jag blundar.

Kapitel noll

För varken första eller sista gången så vaknade jag. Jag hade svettats. Igen. Det är sex månader sedan jag opererades och fortfarande blir jag lika lättad varje gång jag vaknat. Jag litar inte riktigt på det där hjärtat. Jag har ingen aning om vems det var.

Men det var inte mitt.

Jag hade ett annat.

Som gick sönder.

Jag hade ett utslitet hjärta och då kan man tydligen få ett nytt. Nu dunkar det nya där inne och vad jag förstår av läkarna dunkar det riktigt bra. Verkar trivas och känna sig hemma och det gläder mig. När man får besök vill man inte att stämningen ska bli ansträngd och besvärlig.

Min läkare heter Nilsson. Han säger att inget är givet. Jag hade min första bortstötning några veckor efter operationen. Det blev ett himla liv som nästan slutade med motsatsen. Sedan dess har det varit lugnt men det kan tydligen hända när som helst igen. Då vet man inte hur det kan gå. Vi får vänta och se. Säger Nilsson.

Sex månader sedan jag sövdes ner för operationen. Och

elva månader sedan jag hade min sista arbetsdag. Varje dag i hela mitt liv har jag gått och gjort min nytta. Nu vaknar jag upp och ingen räknar längre med mig.

Dag efter dag går jag omkring och är oräknad.

Jag har problem att få rätt på det, vad som nu förväntas av mig. Jag har i hela mitt liv varit punktlig. Likaledes var min far punktlig och likaledes min son. Vi är helt enkelt punktliga i vår familj. Det sitter i generna. Punktlighetsgener. Men nu har jag inte den minsta lilla tid att passa. Det stressar mig. Ska jag nu efter ett helt liv av punktlighet bara ligga och ... vänta?

En dag har ju en hel del tid. En hel del minuter.

Jag har räknat minuterna.

De är ohyggligt många. Ettusenfyrahundrafyrtio stycken.

Varje morgon är en morgon att vakna till och så även idag. Fast jag inte hade någon tid att passa vaknade jag halv sju. Kroppen kommer ju ihåg. Kroppen har inte riktigt förstått. Att vi är lediga nu. Att vi numera får ligga kvar i sängen hur länge vi vill. Men vi vill inte ligga kvar i sängen. Varken jag eller min kropp känner något behov av något kvarliggande. Det finns en spricka här. Mellan möjlighet och vilja.

Jag vet mycket väl att jag inte är den grubblande typen. Eller åtminstone inte varit det de första femtioåtta åren. Bara för att man då och då läser en bok behöver det inte innebära att man är en grubblare.

Men saker och ting är inte konstanta. De rör på sig och förflyttas. Jag tycker inte direkt om det. Men så är det. Förflyttning.

Det började med att jag vaknade upp med det nya hjärtat. Någon annans gamla. Sedan dess har det inte varit sig likt. Inte helt. Såklart har det inte med hjärtat att göra. Det där humbuget tror jag inte på.

Men nog har jag trots allt förändrats. Och nu är det bara att erkänna. Den nya situationen har fått mig att börja fundera och forska. Jag har tittat och tänkt och lagt märke till. Frågor har börjat dyka upp. Är det smålöjliga frågor? Högst möjligt. Men de tränger sig på: Varför får man ibland vara med och ibland inte? Varför dör ens fru? Vad är det i en gurka som inte är vatten? Och varför vill jag inte ligga kvar i sängen? Och hur fungerar det rent biokemiskt? Vad är det som gnager på revbenen när vi sover?

Frågorna kan tyckas stora och svåråtkomliga. Kanske både otympliga och förvuxna. Men svaret är enkelt. Och det handlar inte bara om mig.

Nej fan.

Jag har en teori och det är på tiden nu. Att jag får den ur mig.

För varken första eller sista gången ska du få reda på hur det egentligen ligger till.

Och sedan är det inte mer med det.

DEL 1

Kapitel ett

Ett litet kapitel om det förbannade självhatet

(Vi skvätter det runt oss som om det vore en parningsdoft.)

Vi är inte bara människor. Inte bara rationella och överlagda. Vi är alla små djur – och som sådana hatar vi oss själva. Men när vi går ut genom våra dörrar låtsas vi som om vi inte alls hatar oss själva. Vi vet att det inte anses klädsamt. Ändå gör vi det. Som om vi inte kan låta bli. Som om vi inte visste bättre.

Och det gör vi inte heller.

Sedan jag fick sjukpensionen har jag noga utforskat området. Jag vägrar tro, hur befriande det än skulle vara, att detta hat skulle vara något som skiljer mig från er andra. Mycket lite skiljer mig från andra. Jag är så lik dig och de flesta att ni inte skulle lägga märke till mig ens om jag satt mitt emot er på någon av de bussar vi envisas med att åka omkring i. Eller tåg. Eller om jag skulle stå bredvid er i en kö på låt oss säga ett postkontor. Enda anledningen till att ni skulle lägga märke till mig, skulle vara om min kö gick fortare än er. Då skulle genast ert självhat sätta in. Ni skulle svära över er förmåga att ännu en gång välja fel kö.

För vi har bråttom.

Vi har alltid bråttom.

Vi hatar oss själva och därför tycker vi inte heller att vi är värda att ta så mycket tid på oss, föredrar att få det undanstökat så fort som möjligt. Som om vi inte kan vänta med att lägga oss ner i den grav som vi allt för väl vet väntar på oss. Och inte ens detta är vi upprörda över. Inte att vi går runt och är ilska och förbannade för att livet ska tas ifrån oss. Förmodligen är vi inte säkra på att vi överhuvudtaget förtjänar livet från första början.

Just det!

Jag säger ju att jag har forskat! Jag har noga och nitiskt varit uppmärksam på mina tankar. Ingenstans så tydligt som där kan man skönja sitt hat. Kanske är det nedärvt? Förmodligen sitter det i vårt DNA. Och inte nog med att det i så fall är biologiskt. Det är likaledes socialt. Också. Hiskeligt socialt.

Jag hatar mig själv, därför ska du också hata dig själv. Vi måste hålla ihop. Vi är inte värda bättre.

Vi skvätter det runt oss som om det vore en parningsdoft. Kanske är det precis vad det är. *Jag hatar mig själv gumman så du behöver inte vara rädd för att jag ska tycka det är konstigt att du också gör det ... kom så gör vi avkomma, kom så sprider vi vår självhatande arvsmassa vidare!*

Jag har tänkt på det här. Jag har tvingat mig själv att gå in på detaljer.

Jag tänker inte smått.

Jag tänker stort och övergripande. Jag har överblick.

Om det inte är tillräckligt mycket självhat i generna så har vi ett väl utarbetat grundskolesystem för att kompensera

för det. Framme vid katedern står lärare efter lärare som utled, inte bara av sitt arbete men av hela sin livssituation, förebrår sig själv för att inte kunna entusiasmera eleverna mer. Förebrår sig själv för att inte ens kunna entusiasmera sig själv. År efter år. Självhat i fotriktig sko.

Till skolan går man ju inte för att det är roligt. Inte heller för att lära sig något. Utan för att man helt enkelt är övertygad om att man inte förtjänar något bättre.

Och det händer mig själv oupphörligen. Händer mig just medan jag skriver de här raderna. Det hela tiden pumpande hatet i min bakhjärna väser att jag borde tänka skarpare tankar, vara mer rakt på sak. Inte gegga till det. Och jag förebrår mig själv för att jag förebrår mig själv.

För bara några minuter sedan kokade jag mig själv en kopp te. Det av läkare Nilsson rekommenderade teet.

Jag la ner tepåsen i det sjudande vattnet och just när mina fingrar släppte påsen kunde jag inte undgå den idiotiska tanken: *Jag borde istället ha valt mitt löste, det blir godare, men jag är för lat.*

Och sedan, en stund senare när jag släppte ner de två sockerbitarna kom nästa självhatande tanke. Blixtsnabb. Hade jag inte varit uppmärksam hade jag inte haft en aning om varför mitt humör sjunkit. Kanske hade jag trott att det berodde på vädret? Eller på något uteblivet telefonsamtal eller det dragiga fönstret? Men naturligtvis berodde det på denna urbotat löjligen tanke som löd ungefär: *Socker, jag borde inte ha socker i teet, jag är fet nog som det är.*

Säg mig vem som har lärt mig en sådan tanke och jag ska

visa dig vad en hagelbössa kan åstadkomma om man kränger in den i den jävelns mun och trycker av.

Jag äger ingen hagelbössa.

Det där med hagelbössan var bildligt talat.

Men det slutar inte här. På väg in i skrivrummet gick jag förbi den väldiga hallspegel jag ärvt av min faster. En stor gyllene rokokosak. Jag skymtade mig i spegeln bara ett par sekunder. Ändå hann jag tänka tanken: *Jag borde ha klippt mig för länge sen, borde klippt bort de där fula grå lockarna, jag ser ut som en fågelskrämma...*

Vad är det för imbecill tanke? Som om jag vore lyckligare ens en sekund utan denna gråa lock i pannan? Rent nonsens! Rent nonsens är vad jag och mina tankar går runt och sysslar med. Självhat! Tre gånger bara under ett sådant odramatiskt och vardagligt görande som att koka en kopp te och gå genom en förbannad hall.

Jag är nästan sextio år gammal.

Borde jag verkligen inte veta bättre?

Ni kanske undrar vad som driver mig? Varför jag slösar bort min tid på att forska om något så föga upplivande som självhat?

Helt enkelt för att jag långt där inne hatar mig själv och inte tycker att jag förtjänar någon annan forskning än just av detta deprimerande och nedbrytande slag.

Och om ni inte delade detta självhat skulle ni inte ha läst den här texten. Just det faktum att ni fortsätter läsa är bevis nog. Att ni djupt där inne är fullt medvetna om att ni min-

sann inte förtjänar något annat än just deprimerande texter. Texter som vältrar sig i misär och som liksom dunkar er egen misär i ryggen.

Regnbågar och skit vill vi inte veta av.

Eller fågelsång. Åt helvete med fågelsång!

Lyckliga slut är inte er stil. Ni vet att ni inte förtjänar dem. Ni kan omöjligt lita på en människa som lovar er ett lyckligt slut. Skulle en präst försöka tala er till rätta, påstå att det finns en gud som älskar er, skulle ni avsäga er denna gud. Inte för att ni har svårt att tro på denna gud. Inte alls därför. Utan för att om det finns en gud som verkligen älskar er, så är denna gud banal och befängd och ute på helt fel slags hala is. Rätta mig om jag har fel. Men visst läser ni oftare en kvällstidning än en bibel. Läser om våld och hat och misär hellre än om Jesusar och underverk. Inte sant?

Jag är helt på er sida.

Fråga mig inte varför.

För enda anledningen för mig att vara på samma sida som er – är att jag aldrig fick chansen att välja.

Jag har tänkt länge och jag har tänkt noga.

Jag har inga illusioner.

Det finns bara ett sätt att komma ur den här kognitiva rävsaxen.

Att sluta tänka.

Och för att sluta tänka behöver jag bara göra en enda sak. Behöver bara avsluta en enda sak.

Nämligen mitt liv.

Men tro nu inte att det är vad jag kommer göra. För att ta

sitt liv måste man tycka att man är värd ett bättre liv än det man har. Man måste tycka om sig själv. Att ta sitt liv är en kärlekshandling. Måste bottna i en tro på att man förtjänar bättre. Det har jag inga illusioner om.

Alltså fortsätter jag leva.

Den första jag försökt prata med det här om är Conny. Jag känner att han inte är helt slut. Inte ännu. Han är öppen för nya idéer. Kreativ. Han tittar fortfarande på världen som om han faktiskt vill veta hur den fungerar. Conny är fyra år och mitt barnbarn.

– Visst är det så Conny, att du inte hatar dig själv än?

Han skakar på sitt huvud. Jag kan fortsätta.

– Men det är precis vad de håller på att lära dig att du ska göra. Eller vi. Du förstår, alla du känner hatar redan sig själva. Din pappa och din mamma och din farfar. Som ju är jag. Det är inte dig vi hatar. Det måste du komma ihåg. För när du blir äldre är det så du kommer tro. Men då kommer du ha fel. Det är inte dig vi hatar, det är bara oss själva. Och därför kommer vi vilja att du också ska göra det. Jag vet inte om du kan göra något åt det. Men nu vet du hur det fungerar.

Conny släpper min hand och rusar uppför backen mot sitt dagis dit jag ibland brukar följa honom. Av någon anledning tycker han om sitt dagis. En av fröknarna tar emot honom. En äldre fröken. En sån som varit med förr. Hon borde veta. Hon tar emot Conny då han hoppar upp i hennes famn. Han pussar henne på kinden. Det är så han har

börjat göra. Ingen vet varför. Ingen annan i familjen har sysslat med något överdrivet pussande.

Det är inte helt enkelt att ta ställning till allt detta pussande.

Jag har märkt att hans pappa Nils skäms lite. Att han inte riktigt vet hur han ska hantera det. Visst vet Nils att det inte är något fel på att pussas. Inte så länge man är barn. Men Nils blir osäker. Han försöker dölja det, men man ser hur han sväljer och gärna tittar bort när Conny sätter igång med sitt smackande.

Fröken sätter ner Conny och hälsar på mig. Jag sträcker fram min hand. Artighet är något man ska hålla på. Hur mycket människorna än hatar sig själva förtjänar de att behandlas med respekt. Dagensfröken verkar inte lika säker på den saken. Hon sträcker fram handen försiktigt och tveksamt. Jag skakar den rejält. Jag ser självhatet blixtra till i hennes ögon. När hon drar undan sin hand kan jag inte låta bli att nämna det.

– Visst är det så att du hatar dig själv?

Hon tittar kisande på mig. Svarar inte. Ler lite. Kanske försöker hon låtsas att det är ett skämt. Men jag skämtar inte. Nog vet hon! Vet att jag är något på spåren. Men hon tvärvänder och försvinner in i den kommunala lilla byggnaden. Jag skulle kunna följa efter henne. Men det gör jag inte. Jag står kvar som en stel pinne.

Kanske det inte blir bättre bara för att man pratar om det? Kanske det var dumt att dra upp det? Trots självhatet verkar den där fröken vara en någorlunda trevlig människa.